

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: **«ДІЄВІСТЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ
МЕДИЧНОЇ ГРУПИ»**

Виконав: студент 2 курсу групи FK1-M20vo
спеціальності 014 Середня освіта
(Фізична культура)

Медведюк Владислав Андрійович

Керівник: **Боднар А.О.**, кандидат
педагогічних наук, старший викладач

Рецензент: **Прозар М. В.**, кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	10
1.1. Теоретичні засади системи фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп	10
1.2. Здоров'я студентської молоді в умовах реформування освіти	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	40
2.1. Методи дослідження.....	40
2.2. Організація дослідження	47
РОЗДІЛ 3. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ.....	50
3.1. Дієвість навчальних оздоровчо-тренувальних програм на стан здоров'я та рівень фізичної підготовленості студентів спеціальних медичних груп	50
3.2. Реалізація здоров'язбережувальних технологій в системі фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп	58
3.3. Зміст педагогічного контролю та самоконтролю у процесі фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп	73
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми. Висока активність життєдіяльності початку ХХІ століття, систематичні інформаційні перевантаження та дефіцит часу все більше впливають на психіку людини, і особливо студентства. Вони, здебільшого, є наслідком різних відхилень у нормальній діяльності окремих чи багатьох функціональних систем організму студентів. Всебічна і тривала дія несприятливих соціальних, психологічних та економічних чинників зумовлює велике нервово-психічне напруження, яке призводить до виникнення різноманітних негативних проявів у поведінці студентів, а також різних нервово-психічних розладів [4; 5 та ін.].

Реформування вищої освіти згідно вимог Болонської декларації висуває підвищенні вимоги до розумової діяльності студентської молоді. Від здобувачів вищої освіти вимагається уміння самостійного опрацювання великого обсягу наукового та науково-методичного матеріалу. Щоденна напружена розумова праця студентів, а також виникнення різних стресових ситуацій, негативно впливають на погіршення їхнього фізичного та психічного здоров'я. Одними з найбільш ефективних чинників, що сприяють зменшенню впливу процесів втоми та підвищення розумової працездатності студентів є використання малих форм активного відпочинку протягом навчального дня, а також під час самопідготовки з теоретичних дисциплін [55].

Особливості сучасних умов життя, стрімкий розвиток технічного прогресу, модернізація навчальних і трудових процесів, різке зростання обсягів інформації, надання переваги багатогодинним комп'ютерним іграм замість занять фізичними вправами та шкідливим звичкам на противагу здоровому способу життя, проблеми з екологією навколишнього середовища, – це ще далеко не усі чинники, що негативно впливають на організм студентської молоді.

Пластичність функціональних систем здорової молоді людини сприяє швидкій її адаптації до різноманітних впливів зовнішнього середовища. У той же час незначні відхилення у стані здоров'я підлітків у період статевого дозрівання й гормональної перебудови призводять до того, що їхній організм не завжди адекватно реагує на навчальні навантаження [16; 19]. Недостатня рухова активність зумовлює функціональні розлади, які в подальшому переходять у хронічні захворювання [6; 9; 25 та ін.].

Вітчизняні науковці свідчать, що 94 % дітей, учнів і студентів мають відхилення у стані здоров'я (Р. Сафіуллін, 2013), а понад 50 % – незадовільну фізичну підготовленість [13; 17 та ін.]. Вельми інформативним показником здоров'я молоді є їхній біологічний вік, за яким можна робити висновок про темпи старіння досліджуваного. За даними комп'ютерної діагностики БВ студентів на 10-15 років випереджує календарний, при цьому у переважній більшості досліджуваних відмічається прискорений темп старіння.

З 1993 року в Україні спостерігається стійка тенденція демографічної кризи, що свідчить про зменшення населення. За даними ООН, до 2050 року населення України зменшиться на 18 мільйонів осіб. Наразі наша країна є одним із лідерів серед держав, де стрімко скорочується чисельність населення. Гірше лише в Росії – там прогнозується зменшення громадян на 44 мільйони. Представники ж Всесвітнього банку (ВБ) стверджують, що в Україні найгірші демографічні показники серед країн бывшего Радянського Союзу і Східної Європи. Очікується, за їхніми даними, що уже у 2025 році українців буде на 12 млн. менше відносно початку ХХІ століття [26].

За статистичними даними у 2018 році в Україні налічувалося 24,3 % громадян умовно здоровими, тоді як у 1990 році нація була значно здоровішою - 62,6 %.

Раніше вважалося, що багатство – це просто здобуток країни, і все, – відзначав постійний представник програми розвитку ООН в Україні Олів'є Адам. Однак з часом виявилось, що саме люди – є найбільшим багатством нації. Серед 42 країн з високим рівнем ІРЛП Україна знаходиться наприкінці поряд із

Казахстаном і Росією. Нині тривалість життя населення України становить 68,6 років, тоді як в Росії – 67,2 і Казахстані – 65,4 років. За цими показниками Україну обійшли такі країни, як Білорусія – 69,6 років і Тринідад і Тобаго – 69,9 років. В інших регіонах світу люди живуть понад 70 років, а лідерство у цій сфері і надалі належить Японії – понад 83 роки [24; 40 та ін.].

Фізичне виховання студентів спеціальних медичних груп набуває все більшого державного, наукового та практичного значення [45; 49; 50 та ін.].

Дослідженнями багатьох науковців доведено, що із загальної кількості життєвих пріоритетів серед студентства переважна більшість із них на перше місце ставить здоров'я [1; 2 та ін.]. На науково-педагогічних працівників кафедр фізичного виховання вищих навчальних закладів покладається велике і відповідальне завдання – допомогти студентській молоді за період навчання у навчальному закладі сформувати, зберегти і зміцнити здоров'я кожного студента, на який приходить „пік” функціонального дозрівання організму, стабілізації усіх його систем. У цьому полягає найважливіше завдання вищих закладів освіти. І саме це завдання визначене у Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту в Україні [56].

Заклад вищої освіти являє собою систему, в якій відбуваються не тільки процеси формування майбутнього фахівця, але й процеси реалізації здоров'язбережувальних технологій в межах навчального процесу з урахуванням адаптації здобувачів вищої освіти до умов та змісту навчання, які з кожним курсом ускладнюються.

Однак, методичним і організаційним засадам створення здоров'язбережувального середовища відносно ефективного впровадження здоров'язбережувальних технологій з урахуванням форм та методів фізичного виховання здобувачів вищої освіти, увага приділяється в недостатній мірі.

Як свідчать дані медичних обстежень та спеціальних соціологічних опитувань, на 100 студентів припадає понад 95 захворювань різної нозолології; до 50 % студентів перебуває на диспансерному обліку; кожний

п'ятий студент (на гуманітарних факультетах кожний – третій, а іноді навіть другий) віднесений до підготовчої, спеціальної медичних груп або звільнений за станом здоров'я від практичних занять із фізичного виховання; рівень здоров'я 50 % молодих людей, які навчаються у закладах вищої освіти України, не відповідає навіть середньому рівню державного стандарту фізичної підготовленості.

Актуальність дослідження обумовлена своєрідністю психічного та особистісного розвитку студентів спеціальних медичних груп із вродженими і набутими порушеннями стану здоров'я та фізичної підготовленості, що знаходяться під постійним впливом чинників, які суттєво унеможливають їхню пізнавальну діяльність, комунікативну можливість, розвиток особистості та дієдатність в цілому, що позначається на їхній можливості до оволодіння знаннями і навичками майбутньої професійної діяльності.

Актуальність даної роботи також зумовлена тим, що незважаючи на те, що науковці [20; 37; 40; 51 та ін.] вивчали проблему фізичного виховання студентів закладів вищої освіти, багато теоретичних і практичних аспектів використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп є недостатньо висвітленими, а здебільшого й суперечливими. Відсутність проблеми унеможливає розроблення теоретико-методичного обґрунтування організації фізичного виховання для студентів із порушенням здоров'я, яка б була ефективною ланкою у системі фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп. Спостерігається суперечливий підхід оцінювання знань, вмінь та навичок студентів спеціальних медичних груп з фізичного виховання без урахування вимог модульно-рейтингової системи.

Соціальна значущість зміцнення здоров'я студентської молоді та необхідність переосмислення сутності, змістових і технологічних підходів до фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп з використанням здоров'язбережувальних технологій зумовили вибір даної теми дослідження.

Об'єктом дослідження є навчально-виховний процес із фізичного виховання здобувачів закладів вищої освіти.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні засади фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп шляхом використання здоров'язбережувальних технологій.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, розробка здоров'язбережувальних технологій та експериментальна перевірка їх ефективності в процесі фізичного виховання здобувачів спеціальних медичних груп закладів вищої освіти.

Відповідно до поставленої мети дослідження послідовно вирішувалися наступні **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз науково-педагогічних джерел з проблеми фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи з використанням здоров'язбережувальних технологій в загальній і спеціальній літературі.

2. Розробити і теоретично обґрунтувати програму фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп із використанням здоров'язбережувальних технологій.

3. Визначити організаційно-методичні умови фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп із використанням здоров'язбережувальних технологій і схеми тижневої оздоровчої фізкультурно-спортивної діяльності студентів даної категорії.

4. Розробити здоров'язбережувальні технології навчання студентів спеціальних медичних груп в системі фізичного виховання, експериментально перевірити ефективність їх використання та впровадити у навчальний процес.

Методи дослідження:

- *теоретичні*: аналіз, систематизація, порівняння та узагальнення наукових даних у галузі педагогіки, фізичної культури, медицини з досліджуваної проблеми з метою теоретичного обґрунтування і використання

здоров'язберезувальних технологій та структурно-функціональної моделі фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп;

- *емпіричні*: клінічні (ретроспективний аналіз історій хвороб та анамнестичних даних студентів спеціальних медичних груп); педагогічні (опитування, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент – констатувальний і формувальний); медико-біологічні (визначення довжини і маси тіла, ЧСС, тонометрія, динамометрія, спірометрія); а також – рейтинг, тестування, експертна оцінка для з'ясування результатів фізичної підготовленості;

- *математичні методи обробки даних*: аналіз та кількісне опрацювання результатів експерименту за допомогою методів математичної статистики з метою оцінки рівня здоров'я та фізичної підготовленості студентів спеціальних медичних груп, перевірки ефективності формувального експерименту.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається: комплексним розв'язанням проблеми впровадження у навчально-виховний процес фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп з використанням здоров'язберезувальних технологій, що забезпечує досягнення ефективного результату викладання дисципліни „Фізичне виховання”, зокрема: знань, вмінь, виховання мотивації до зміцнення здоров'я засобами фізичної культури і спорту, розвитку фізичних якостей, мотиваційно-ціннісного відношення до здорового способу життя, набуття студентами фізкультурно-оздоровчих навичок.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження узагальнено й висвітлено у науково-практичній конференції викладачів, аспірантів та докторантів за підсумками НДР у 2021 році (м. Кам'янець-Подільський, 03 березня 2022 року).

Публікації. Зміст дослідження висвітлено у публікації «Зміст педагогічного контролю та самоконтролю у процесі фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп» у збірнику за підсумками звітної

наукової конференції викладачів, докторантів та аспірантів: Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Випуск 21.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел 57 найменування. Загальний обсяг дипломної роботи становить 92 сторінок, з них основного тексту – 85 сторінок. Робота містить 14 таблиць та 2 рисунки.

ВИСНОВКИ

У дослідженні теоретично узагальнено і запропоновано ефективний підхід до вирішення проблеми впровадження у навчальний процес із фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп здоров'язберезувальних технологій. Отримані результати підтверджують мету і завдання та дозволяють сформулювати висновки і рекомендації, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Аналіз літературних джерел показав, що проблема фізичного виховання є актуальною і висуває нові вимоги щодо формування здорового покоління, тому впровадження інноваційних здоров'язберезувальних технологій формування майбутніх фахівців потребує певних наукових досліджень і розробок. Існуючі форми і методи фізичного виховання передбачені навчальною програмою здебільшого формальні. Підвищення ефективності навчального процесу створює умови для появи нових педагогічних відносин, переходу від розвитку нормативно визначених фізичних якостей і передачі уявлень про засоби фізичної культури до формування теоретичних знань і практичних навичок в галузі фізичного виховання.

2. Виявлено, що біологічного віку на початку 2021/2022 навчального року у дівчат СМГ знаходився в межах від $35,3 \pm 0,93$ (північний регіон) до $35,6 \pm 1,27$ років (західний регіон), що свідчить про певну тенденцію щодо його збільшення відносно середніх показників дівчат I курсу КПНУ імені Івана Огієнка.

3. Встановлено тісний взаємозв'язок між обсягом тижневого фізичного навантаження, рівнем фізичної підготовки і біологічним віком. Так, у студентів КПНУ імені Івана Огієнка значно підвищились результати що характеризували силу, витривалість, швидкість і швидко-силові якості, а також зменшився біологічний вік юнаків (на 3,9 років) з $46,8 \pm 1,46$ до $42,9 \pm 1,40$ відносно середніх даних по КПНУ імені Івана Огієнка.

4. Відповідно у дівчат з $34,0 \pm 1,05$ до $32,7 \pm 1,78$ років (на 1,3 років). Тривалість тижневого фізичного навантаження цих студентів склав 8 і більше годин, що сприяло стимуляції відновлювальних процесів в організмі, економізації функціональної діяльності систем і органів, внаслідок чого підвищилась фізична працездатність студентів. В інших досліджуваних групах студентів результати були гірші за середні по КПНУ імені Івана Огієнка.

5. Планування навчальних та оздоровчих навантажень на основі їх органічного взаємозв'язку із обсягом та інтенсивністю виконуваної роботи, раціональним чередуванням різних структурних компонентів навчально-виховного процесу (навчальні і оздоровчо-тренувальні заняття, самостійні заняття фізичними вправами, проведення малих форм активного відпочинку під час навчального дня) з урахуванням динаміки стомлення сприяло формуванню термінового і віддаленого оздоровчого ефекту ($p < 0,01$), стало дієвим шляхом підвищення функціональних можливостей студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агаджанян Н. А. Полатайко Ю. А. Экология, здоровье, спорт Ивано-Франковск–Москва : Плай, 2002. 308 с.
2. Адирхаева Л., Адирхаев С. Шляхи підвищення якості фізичного виховання студентів з особливими потребами в умовах сучасного вищого навчального закладу. Молода спортивна наука України. Збірник наук. праць. Львів : ЛДІФК, 2006. Вип. 10. Т. 3. С. 147-152
3. Ажицкий К., Гальчинский В. О добротности государственных тестов и нормативов оценки физической подготовленности населения Украины. Фізична підготовленість та здоров'я населення: зб. наук. праць міжнар. наук. симпозіуму (9–11 липня 1998 р., м. Одеса, Україна). Одеса, С. 90-92.
4. Ажиппо О. Ю. Оптимізація рухової активності студентів факультету фізичного виховання в процесі учбово-тренувальної діяльності. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Х., 2006. № 9. С.3-5.
5. Алькова С. Ю. Реализация дифференцированного подхода в физическом воспитании на основе субъектного опыта студентов. Теория и практика физической культуры. 2003. № 4. С. 10-12.
6. Амосов Н. М. Физическая активность и сердце. Я. А. Бендет. Киев : Здоровье, 1984. 232 с.
7. Амосов Н. М. Раздумья о здоровье. Москва : Физкультура и спорт, 1987. 64 с.
8. Амосов Н. М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья. Москва : „Издательство АСТ”; Донецк: „Сталкер”, 2002. 590 с.
9. Ананьев В., Давиденко Н., Петренко В., Хомутов Г. Этюды валеологии. СПб ГТУ, БПА, 2001. 211 с.
10. Антощук Р., Ильчицкий В. Функциональное состояние сердечно–сосудистой системы у студентов специальной медицинской группы при занятиях физическими упражнениями. Олімпійський спорт і спорт для всіх:

проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації: тези доп. IV міжнар. наук. конгресу (16–19 травня 2000 р., Київ, Україна). Київ., 2000. С. 332.

11. Анохин П. К. Очерки по физиологии функциональных систем. Москва : Медицина, 1975. 448 с.

12. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье. Київ : Медкнига, 2007. 132 с.

13. Артемов А. Б., Качурин А. И., Кремнева И. П. Организация физического воспитания студентов в МИИТе. Теория и практика физической культуры. 2002. №5. С. 20-24.

14. Бабенко Е. А. Как помочь детям стать здоровыми: Метод. пособ. Москва : ООО „Издательство Астрель”; ООО „Издательство АСТ”, 2003. 206 с.

15. Бароненко В.А., Рапопорт Л.А. Здоровье и физическая культура студента : Учеб. пособ. Москва. : Альфа-М, 2003. 352 с.

16. Белкина Н. Структура учебно–тренировочных занятий по физической культуре в годичном вузовском образовательном цикле / Н. Белкина. // Wychowanie fizyczne i sport \ Wydawnictwo naukowe PWN \ Warszawa\ VI Międzynarodowy Kongres Naukowy Współczesny Sport Olimpijski I Sport dla Wszystkich / Warszawa, 6–9 czerwca 2002. Tom. XLVI. Suplement Nr1. Część 2. Czerwiec, 2002. P. 221–222.

17. Белых О. С. Проблемы физического здоровья, экономики, интеллектуальные системы. Теорія і методика фізичного виховання. Донецьк : ДНУ, 2009. № 2. С. 92-98.

18. Бех І. Проблеми розвитку школярів та забезпечення їхнього здоров'я. Директор школи, ліцею, гімназії. 2002. № 4. С. 24-29.

19. Блавт О. З. Використання аналогових безконтактних оптичних сенсорів для удосконалення тестування силових здібностей студентів спеціальних медичних груп. Теорія і методика фізичного виховання. Донецьк : ДНУ, 2009. № 2. С. 139-146.

20. Боднар І. Особливості застосування засобів у фізичному вихованні студентів спеціальної медичної групи. Молода спортивна наука України. Збірник наук. праць. Львів : ЛДІФК, 2004. Вип. 8. Т. 3. С. 29–34.

21. Борисова О., Філіпп В. Аналіз досліджень проблеми здоров'язбереження в контексті педагогічної діяльності. // Матеріали ІІІ міжнародної наук.–практ. конференції „Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції” Тернопіль, 22–23 жовтня 2009 р. Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2009. С. 124-128.

22. Бубка С.Н. Развитие двигательных способностей человека. С. Бубка. Донецк : Апекс, 2002. 302 с.

23. Буліч Е.Г., Муравов І.В. Фізичне здоров'я молоді й прості методи його оцінки в процесі фізичного виховання. Молода спортивна наука України. Збірник наук. праць. Львів: ЛДІФК, 2006. Вип. 10. Т. 1. С. 402-407.

24. Буліч Е. Г., Груенпетер П., Муравов І. В. Фізична реабілітація та її можливості у валеологічній стратегії боротьби із захворюваннями та зміцнення здоров'я . Молода спортивна наука України. Збірник наук. праць. Львів : ЛДІФК, 2006. Вип. 10. Т. 3. С. 47-51.

25. Валецька Р. О. Основи валеології : Підручник Р. О. Валецька. Луцьк: Волинська книга, 2007. 348 с.

26. Варданян М. Р. Имидж педагога как фактор здоровьясбережения субъектов образовательного процесса в основной школе: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. пед. наук: 13.00.01 (Общая педагогика, история педагогика и образования). Омск, 2007. 23 с.

27. Вирабова А. Р. Гигиенические принципы личностно–ориентированного обучения детей и подростков: концепция, структура, здоровьясберегающие педагогические технологии, ресурсы: автореф. дис. на соискание наук. степени доктора мед. наук: 14.00.07 (Теория и методика дошкольного образования). Москва: 2006. 48 с.

28. Вржесневский И. И. Оценка физических возможностей студентов в системе врачебно–педагогического контроля в процессе физического

воспитания специального отделения ВУЗА: дис. .. кандидата наук по физ. вос. : 24.00.02 (Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення) Київ, 2011. 192 с.

29. Глебова Е. И. Здоровьесбережение как средство повышения эффективности обучения студентов вуза : дис. ... канд. наук: 13.00.01 (Общая педагогика, история педагогики и образования). Екатеринбург, 2005. 272 с.

30. Гребняк М. П., Гребняк В. П., Рыбковский А. Г. Медико–фізіологічні та педагогічні основи фізичного виховання студентів: Навч. посібник. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 390 с.

31. Грибан Г. П. Вплив фізичних вправ на розумову та інтелектуальну діяльність студентів. Житомир: Рута, 2008. 121 с.

32. Грибан Г. П. Актуальність впровадження здоров'язбере – жувальних технологій у фізичному вихованні студентів спеціального навчального відділення. Донецьк: Теорія і практика фізичного виховання, 2011. № 3. С. 130-141.

33. Горцев Г. Энциклопедия здорового образа жизни. Москва: ВЕЧЕ, 2001. 457 с.

34. Долженко Л. Прогностичні моделі фізичної підготовленості студентів з різним рівнем фізичного здоров'я. Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпропетровськ: ДДІФКіС. № 2. 2006. С. 89-91.

35. Домашенко А. В. Шляхи підвищення дієвості фізичного виховання студентської молоді. Сучасна стратегія та інноваційні технології фізичного вдосконалення студентської молоді (в традиціях науково–педагогічної школи ОНПУ) : наук. моногр. за матеріалами Міжнар. симп., Одеса, 16–17 вересня 2010 р.. За ред. Р. Т. Раєвського. Одеса: Наука і техніка, 2010. С. 25–28.

36. Дугчак М. В. Реалії та перспективи трансформації масового спортивного руху в Україні. Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту України. Зб. наук. праць, Вип. 3, Рівне, 2003. Ч. 2. С. 200-212.

37. Каніщева Єфіменко О. П., Єфіменко Н. П. Значення оцінки якості сну студентів із низькими адаптаційними можливостями організму. Наук.

часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 „Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)”. Київ.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. Вип. № 7. С. 122-12.

38. Карпова І. Б., Корчинський В. Л., Зотов А. В. Фізична культура та формування здорового способу життя: Навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2005. 104 с.

39. Краснов В. П., Присяжнюк С. І., Раєвський Р. Т. Основи оздоровчого тренування: Методичні рекомендації для проведення практичних занять з фізичного виховання студентів спеціального навчального відділення. та ін. Київ : Аграрна освіта, 2005. 56 с.

40. Магльований А. В., Кунинець О. Б., Магльований Г. М. Показники фізичної працездатності студенток з різним рівнем рухової активності. Молода спортивна наука України. Збірник наук. праць. Львів: ЛДІФК, 2006. Вип. 10. Т. 1. С. 201-204.

41. Макаров Р. Н., Деминский А. Ц. Профессионально–психологический отбор средствами физической подготовки. Человек в измерениях XX века. Т.6. раздел 3. М.: МНАПЧАК, 2003. С. 273-394.

42. Манько В.М. Підвищення розумової працездатності студентів спеціальної медичної групи засобами фізичної культури. Наук. часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 „Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)”. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 3 (31) 13. С. 79-83.

43. Мурза В. П. Психолого–фізична реабілітація : підруч. Київ.: Олан, 2005. 607 с.

44. Мурза В. П., Чайковський М. Є., Кравчук Л. С., Піонтковська В. М. Психофізична реабілітація хворих при лікуванні гастродуоденальних виразок: монографія. К. : Університет „Україна”, 2010. 273 с.

45. Наскальний В., Костенко О., Бочарова В. Проблеми фізичної працездатності студентів вищих навчальних закладів. Молода спортивна

наука України. Збірник наук. праць. Львів : ЛДЦФК, 2006. Вип. 10. Т. 1. С. 243-246.

46. Олійник М. О., Бондаренко В., Зайцев В. П. Здоров'я та фізична культура у контексті концепції безпеки людського розвитку. / М. О. Олійник, Т //Наук. часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 „Науково–педагогічні проблеми фізичної культури. (Фізична культура і спорт) . Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. Вип. № 7. С. 212–216.

47. Пильненький В. В., Леонова В. А. Методичні основи підвищення фізичної підготовленості і фізичного здоров'я студентів методом оздоровчого тренування. Миколаїв: АО „Деловая информация”, 2004. 91 с.

48. Полатайко Ю. О. Фізичне виховання школярів у спеціальних медичних групах. Івано–Франківськ: Плай, 2004. 161 с.

49. Приймаков О. О., Доценко Є. М. Вплив занять шейпінгом на підвищення координаційних та рухових можливостей моторної системи студенток спеціальних медичних груп у ВНЗ. Проблеми активізації рекреаційно–оздоровчої діяльності населення: Матеріали VII Всеукраїнської науково–практичної конференції з міжнародною участю. Львів, 2008. С. 215-222.

50. Приймаков А. А., Ящанин Я. Н. Резервные возможности системы управления локальными движениями при занятиях физической культурой и спортом. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 5 „Науково–педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)”. Київ : Вид–во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 14. С. 181-185.

51. Присяжнюк С. І. Зміцнення здоров'я та фізичної підготовленості студентів в умовах малих до радіаційного забруднення / [Присяжнюк С. І., Грибан Г. П., Краснов В. П., Опанасюк Ф. Г.]. Київ: Аграрна освіта, 2005. 113 с.

52. Присяжнюк С. І., Краснов В. П., Третьяков М. О. Психологічні аспекти навчальної діяльності з фізичного виховання в аграрних вищих

навчальних закладах. Вісник № 54 Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія „Педагогічні науки. Фізичне виховання і спорт”. Чернігів : ЧДПУ, 2008. С. 250-253.

53. Присяжнюк С. І. Вплив додаткових занять фізичними вправами для підвищення розумової працездатності студентів спеціальної медичної групи. Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали III Міжнародної науково–практичної конференції. Тернопіль, 22–23 жовтня 2009 р. Тернопіль: 2009. 187-191.

54. Присяжнюк С. І. Техніка безпеки під час занять з фізичного виховання і спорту. [Присяжнюк С. І., Краснов В. П., Лакіза О. М., Канишевський С. М.]. Ніжин: Міланік, 2009. 123 с.

55. Присяжнюк С. І. Особливості морального виховання студентської молоді в умовах сучасності. Фізичне виховання в школі, 2010. № 2. С. 22-23.

56. Раевский Р. Т., Канишевский С. М. Здоровье, здоровый и оздоровительный образ жизни студентов. Одесса: Наука и техника, 2008. 556 с.

57. Раевский Р. Т., Канишевский С. М. Социальный заказ на физическое воспитание и дееспособность студенческой молодежи в XXI веке и пути их реализации (на примере Украины). Сучасна стратегія та інноваційні технології фізичного вдосконалення студентської молоді (в традиціях науково–педагогічної школи ОНПУ): наук. моногр. за матеріалами Міжнар. симп., Одеса, 16–17 вересня 2010 р. За ред. Р. Т. Раєвського. – Одеса: Наука і техніка, 2010. С. 29-36.